

تاج انبیاء

ایکنچی جزء

دورتنچی طبع

ناشری • قزان ده :

ملک

ملک

КАЗАНЬ
ЭЛЕКТРО-ТИПОГРАФІЯ

Мишляг

1911

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

عالمنك خالتي اولان جناب اللهغه حمد و ثنا و آنك امر لريني
آدم اوغللرينه ايرشدرمگه بيورلمش رسوللرنك سيدى بولغان حضرت
محمد المصطفى غه صلاة و تحايا كمال حرمت و تعظيم برله عرض و تقديم
اولغاندين سوكره مقصده كر شيلور .

هجر تدن اونچى يل

بويل هر طرفدين مدينه منوره گه ايلجى لر كيلوب كيته لر و هر
قايسى اسلام ديننى قبول قيلوب قايته لر ايدى . رسول اكرم هر
ياقغه امير لر والى لر بيرمكده ايدى . الحاصل مكه مكرمه نى فتح
قيلغاچ قريش ارولرى بارسيده مسلمان اولغانلرى كى باشقه ارولرده
توركم توركم ايمان كيلتورلر ايدى . آدملرنك كبرهك ير اقداغيسى
وكبرهك يقينده غى سى دين اسلامنى قبول قيلديلر . بو حقه (اذا جاء
نصر الله و الفتح و رأيت الناس يدخلون فى دين الله افواجا) سوره
جليله سى ايندى و بو سورده رسول اللهنك عمرى آرزقالدغينه
اشاره بار ايدى حتى بو سوره اوقولغاچ حضرت عباس آكلاب
يغلامشدر . و بوزمانلرده حج و داع هم واقع بولمشدر .

حجة الوداع

رسول اكرم حج نيتله مكه مكرمه گه باراچاقين بلدردى خلقلر

بو سوزنى ايشتكاج هر طرفدين تور كم تور كم مدينه گه جيولديلر
 ذو القعدة نك يكرمي بيشنچى كونى اويله نمازىنى اوقوغاچ اهل بيتى
 واصحاب كراميله مدينه دن چيقوب ذوالحليفه اسملى ير گه واردى.
 ايرتهسى كون شول يرده احرام بيلاب اويله نمازىنى اوقوغاچ فرق
 مكدين آرتق حاجيلر برله مكه مكرمه گه كيتديلر. وذوالحجه نك
 دورتنچى كونى مكه گه يتديلر. و بويلده هر طرفدين مسلمانلر حج گه
 جيولديلر. عرفه كونى جمعه كون اولوب اول خاتم الانبياء يوز
 مكدن آرتق حاجى ايله الوغ حج (حج اكبر) قىلديلر. رسول
 اكرم غايت موكللى بر خطبه اوقدى آدم لر گه وعظ و نصيحت قىلدى.
 (اى امتلرم! من سز گه شريعت حكملرىنى ايرشدر دم. و اوزمدين
 صوك ايكي نرسه فالدر دم اول ايكي گه يابشقانكز وقت هيچ
 آداشماز سگز. اول ايكي نك برى الله نك كتابى قرآن و ايكنچى سى
 پيغمبر نك سنتيدر) ديدى و دين حكملرىنى تمام سويلا گاج (اى
 جماعت! ايرشدر دمى) ديو صورادى. واصحاب كرام ايرشدر دك
 ديديلر. رسول اكرم اوچ مرتبه (شاهد اول يارب) ديو بيوردى.
 بو وقتده ايكندى يتكان ايدى اويله نمازى اوقولماغان ايدى. حضرت
 بلال اذان ايتدى و قامت توشردى اويله نمازى آرتنده نوق ايكندى
 نى اوقوديلر و اول وقت (اليوم اكملت لكم دينكم و اتممت عليكم
 نعمتى و رضيت لكم الاسلام دينا) آيه كريمه سى نازل اولدى.
 بو آيه خاتم الانبياء افندم نك بو دنيا دين كو چوينه الوغ اشاره ايدى.
 حضرت ابو بكر بو آيتنى ايشتكاجده اشارتى آكلاب و رسول
 اكرم دنيا ده اوز افلاياچاق تو گل ايكان ديو بيك فايغردى و بيك
 يغلادى. صوكره رسول اكرم عرفان دن قوزغالوب كيدب مزدلفه گه

واردی. و آخشام نمازی او قولماغان ایدی اوّل آخشام سوگره بستیو نمازینی او قودی. و ایرته برلن مناغه کیلوب قربان چالدی و ساچینی آلدردی سوگره جماعتکه قاراب (ای جماعت! حج حکملرینی مندن او گرنکیز بلمم موندن صوگ منم ایله بو یرده کور شماز مکز) دیدی. سوگره رسول اکرم مکه گه کیلدیده آیرلشو طوافینی قیلدی. و ابن عباس قولندن زمزم صویینی اچدی حج تمام اولدی. حاجی لرتارالدیار رسول اکرمده مدینه گه فایتدی ذوالحلیفه گه کیلوب یتکاچده کیچ ایدی اول یرده فالدی ایرته برلن مدینه گه کردی. و اول وقت لرده رسول اکرم نك اوغلی حضرت ابراهیم آخرتکه کوچدی و شول کوننی قویاش توتولدی. آدملر قویاش توتولماقی حضرت ابراهیم او چوندر دیو او یلاشدیلر. رسول اکرم آنلر نك بو او یلری یالغش ایکانون بلدروب (ای آدملر! آی قیاش حق تعالی نك بر لکینه دلیل اولغان علامتلردر هیچ کیمسه نك ترمکی یایسه اولمکی او چون توتولمازلر) دیدی و هجرتنك اونچی یلنده یمامه ده (مسيلمۃ الکذاب) و یمنده (اسود العنسی) پیغمبر لک دعوی سی قیلدیلر. رسول اکرم آنلری هلاک قیلماق او چون اول طرفنك مسلمانلرینه خبر و یردی. و بو ایسکی ملعون نك تیزدن هلاک اوله چقلری برله خبر و یردی.

هجرتدین اون برنجی یل

عربلر نك ظور آالش و یرشلری شام برله بولغانغه اهل اسلام او چون اول طرفده شهید بولغان زید بن حارثه حضرتلرینك اوغلی اسامه نی باش قیلوب (آتاك شهید بولغان یرگه وار. دشمانلردین اوچینی آل) دیو امر قیلمش ایدی. بو کوندن صوگ رسول اکرم

آورو بولب لکن صوغش اشلرینه هیچ توقتاو ویرمدی . ربیع
 اولگه برکون قاله خسته اولوب اسامه گه سنجاق ویردی . مدینه نڭ
 طش طرفینه چقوب « سرف » دیگان اورنده عسکرینی قوردی ،
 اصحاب کرانڭ ایڭ الوغلی ابوبکر ، عمر ، سعد ، سعید ، ابو عبیده
 کبی لر بارسیده سفر گه بیورلوب حاضر لنمکده ایدیلر اول فخر کائنات
 افندمز حضرتلری خسته لقدین قوتی بتکانگه بر طرفدین فضل بن عباس
 وایکنچنی یاغندین علی بن ابی طالب قولتوقلاب منبر گه چیقاردیلر .
 رسول اکرم منبر گه چقعاچ جناب حقغه حمد قبلدقدین صوگره (ای
 آدملر ! هر کمنی صوقسام مونه آرقام ، کیلسون اورسون وهر کمڭ
 آلاچاقی بولسه مونه مالم ، کیلسون آلسون) دیو بیوردی . صوگره
 منبر دین توشوب اویله نمازینی اوقدی ، (اصحاب احد) اوچون استغفار
 ودعا قیلدی ، جزیره العرب بدن مشر کلرنڭ چیقار لمقینی وکیلوب کیدوب
 یروچی ایلچیلری اوزز ماننداغی کبی رعایه وحرمت ایدلمکینی وصیت
 ایتدی . وینه بو آراده (الله تعالی بر قولینی دنیا ایله اوزینه ایرشمک
 آراسنده اختیار لی قیلدی ، فولده آکا ایرشما کنی اختیار قیلدی) دیو
 اوزینڭ آخرتکله کوچه چگینی آکلاندی . صوگره مسجد گه آچیلغان
 هر فاقه نی یابدردی مگر ابوبکر ایشگنی یابدردی آنڭ آچق فالماقی
 برله امر ایتدی . وسزنی اللهغه طابشر دم دیوب حجره سعادتینه کروب
 کیتدی . آندن صوگ فخر عالمینڭ خسته لغی قوتلندی . اصحاب
 کرام موندن آبدراب مسجد شریفنڭ ایله نه سنده یورمگه باشلادیلر
 حضرت عباس رسول اکرم نڭ آلدینه توشوب اوغلی فضل برله
 علی بن ابی طالب برر قولطغینه کروب رسول اکرمی یینه مسجد گه
 آلوب چقدیلر .

فخر عالم ینه مسجد گه چغوب منبر گه منوب وقصارغه قاراب
 (ای آدملر! بنم اولما کمنی او یلاب ظور آبدر اشرغه توشکانسکز،
 هیچ بر پیغمبر امتی اچنده منگو قالغانی وارمو؟ ا گر او یله پیغمبر امتی
 ایچنده منگو قالسه بنده سز نك اچکزده قالور من، معلومکز اولسون
 بن الله تعالی گه ایرشاپکمن و آنك شرف و صلتینه بارچه کزدین آرتق
 تیوشلی من سز گه نصیحتم شولدر اولسکی مها جرینگه حرمت و رعایت
 قیلکمز) دیو بیوردی. موندین سوک (ای مهاجرین سز لر گه وصیتیم
 شولدر انصارغه گوزل معامله ایدسز آنلرسزه یخشلیق ایتدیلر سز لر ی
 اوز مملکتلرینه کیتوردیلر ایولرنده صاقلادیلر دنیا تارقلری وار حالنده
 سز لر ی اوزلرن دین آرتق کوردیلر و ماللرینه اور تاق ایتدیلر هر کم
 انصاره حاکم اولورسه آنلره رعایت ایلسون و اچلرن دین قصور
 ایدنلره عفو ایلسون) دیو نصیحت ایلدی، و بارسینه قاراب بایتاق غنه
 وعظ و نصیحت ایلدی سوکره (من سز گه شفققلو و مرحمتلو ایدم سز لر
 بکاینه فاوشاچسکز تابشاقق یرمز حوض کوثر یا قاسیدر هر کم
 حوض کوثر یا قاسنده بنمله فاوشماق نلهسه قولنی تلی فائده سز
 اشر دین صاقلاسون) دیو بیور مشدر. رسول اکرم نك خسته لغی
 کوچایگاج اهل بیتنك انفاقله حضرت عائشه نك حجره سینه کیتدی
 و توشا گینه یاندی و خسته وقتنك بش نمازینی دائم مسجدده اوقی ایدی
 لکن وفاتینه اوچ کون قالغاج خسته لغی کوچایدی و مسجد شریفگه
 کیله آلاماز اولدی و امامتگی ابوبکره تابشردی ربیع الاولنك
 اون ایکنچی کونی بر آز حالی کلوب دوشنبه کون ایرته نمازینه
 مسجدگه چقدی. اصحاب کرام صف اولوب حضرت ابوبکر گه
 او یوب نماز قیلغانلرینی کورگاج شادلندی و یوزی کولدی و او زیده

حضرت ابو بکرگه اویوب نماز قیلدی. رسول اکرم نمازینی تمام قیلغاچ ینه حجره سینه کروپ یاندی. اسامه کیلوب رسول اکرم فارسوسینه کرگاچ رسول اکرم آکا قاراب یولکجه (علی برکة الله) کیت دیدی.

اولده چیقوب عسکره واروب حرکت ایدگز دیو فوشدی. زوال فوتنده جبرائیل برله عزرائیل علیهما السلام رسول اکرم نیک ایشگی توبینه کلدیله. جبرائیل رسول اکرم یانینه کروپ عزرائیلنکده کرسی کیلگانون بیان قیلدی رسول اکرم کرمگه رخصت ویردی وعزرائیل ایوگه کروپ سلام ویردی الله نیک قوشقان امرینی بلدردی. خاتم الانبیاء علیه اکمل التحایا حضرت عزرائیلنک یوزینه باقدی عزرائیلده یا رسول الله ملاء اعلی سکا منتظر در دیدی رسول اکرم عزرائیلگه اشکنی بتر دیدی. عزرائیلده حضرت رسولنک روح عزیزینی قبض ایلب اعلیٰ علیینه آشوردی صلی الله تعالیٰ علیه وسلم وعلی آله واصحابه اجمعین (انالله وانا الیه راجعون)

رسول اکرمده اولوم علامتلی بلندکده اسامه نیک آناسی ام ایمن حضرتاری اوغلی اسامه گه خبر کوندردی. اسامه، ابو عبیده رضی الله تعالیٰ عنهم حضرتلری بوندی بر خبر ایشتکاج نیشلرگه بلمه دیلر وعسکر دین آیرلوب مسجد شریفگه کلدیلهر بو وقتده امهات المؤمنین رسول اکرم نیک روح عزیزینی اعلیٰ علیینگه آشقانی بلوب فریادقه باشلادیلهر و آلارنک فریاد وقایغولری مسجد شریفده گی اصحاب کرامنی تا کغه قالدردی ظور بر آبدراش وفاوشاوغه توشوردی یالغز ابو بکر اوزینی فاوشا تمایوب جناب رسولگه باردی و پیغمبری کوردی کیلوب بارچه صحابه گه خبر ویردی (وما محمد الا رسول

قد خلت من قبله الرسل افان مات او قتل انقلبتم الى اعقابكم ومن
 ينقلب على عقبيه فلن يضر الله شياء وسيجزي الله الشاكرين) آية
 کریمه سنی او قودی. رسول اکرمناک و فاتن دین بتونالای عاجز
 آبتراوغه و حیرانغه قالغان صحابه لر حضرت ابوبکرناک سوزنی گنه
 ایشتوب عقللرینه کیلدیلر. حضرت ابوبکرناک سوزینه اشان دیلر هر
 کم بیک فایغره و بیک یغلی ایدی. لکن یغلاو برله گنه اش بتمیوب
 امتناک مصلحتنی کورمک و شریعتناک حکملرینی یورگزمک ایچون
 هر اش دین آلدی رسول اکرم اورنینه خلیفه صایلامق لازم ایدی.
 بودرجه گه جمله دن آرتق و حقیرافی رسول اکرمناک یارغای
 ابوبکر اولدیغی ایچون آنی صایلا دیلر. شویله حضرت ابوبکر
 مسجد گه کیلوب منبر گه چیقدی و جناب حقغه حمد و شکر قیلغاچ
 (ای جماعت! بن سزه والی و امیر اولدم و حالنکه بن سزناک ایگ
 یخشی سی تو گل من، اگر یخشی لق ایدر ایرسام بکا یاردم ایدگز، اگر
 یمانلق اشلر ایرسام بکا توغری یولنی کورساتگز، توغریلق امانتدر.
 یالغانچیلق خیانتدر. سزناک ضعیفکز بنم قارشمدی کوچلی در حقیقی
 آلورمن و بررمن. و کوچلیککز بنم قاشمدی ضعیفدر آندن باشقه ناک
 حقیقی آلورمن. همده هیچ برکز صوغشنی قویما کز صوغشنی قویغان
 خلق خوار اولور. بن الله ورسولینه اطاعت قیلغان و قتمده سزده
 بکا اطاعت ایتکز اگر بن گناه قیلسام سزکده بکا اطاعتکز لازم
 اولماز تورکز نمازغه الله سزه رحمت قیلسون) دیدی. صوگره
 رسول اکرمنی جنازه او قوب حضرت عائشه رضی الله عنهاناک
 حجره سینیه دفن ایتدردی و سنجاقتی بریده گه و بروب اسامه ناک ایشگی
 آلدینه فاداندی. و هیچ کمدی صوغش دین فالماسون دیو قچقرندی

اسامه رضی اللہ عنہ مدینہ ننگ چیتینہ چیقوب السکده عسکر تورغان
 یرینہ ینہ عسکرینی ترتیب قیلدی وبارچه صحابه لر خلیفه گه اطاعت
 ایدب قور اللانیدیلر و عسکر قور لغان یر گه جیولدیلر . ربیع الآخر
 آینک باشنده خلیفه رسول عسکر اولغان یر گه کیتدی واسامه نی
 آتقه منگروب اوزی ییاو حالده اوز اتدی . واسامه گه (اللہ سلامت لک
 ویرسون ، وار رسول اللہ سکا نه قوشسه شوگا قاراب حرکت
 قیل) دیوب ایسانلاشوب اوز اتقاندہ (اگر معقول اولسه ومعقول
 کورسک عمرنی بکا یاردم ایچون قالدر دیدی) حضرت اسامه ده رضا
 اولوب ومعقول کورب قالدر دی . خلیفه حضر تلری عمر برله بر گه
 مدینہ گه فایتدیلار . اسامه ده عسکر برله شام طرفینه کیتدی (بلقا)
 ناحیه سنده آتاسینی اولترگان کشی نی تابوب اولتوردی ودوشمانلرینی
 ییکدی . وکوب صوغش مالی آلوب مدینہ گه فایتدی . رسول اکرم ننگ
 ایک صوگ حاضر قیلوب وبرنجی خلیفه یعنی حضرت ابوبکر
 بترگان عسکر بو عسکر در .

حضرت ابوبکر ننگ خلیفه بولوی

ابوبکر رضی اللہ عنہ ننگ لقب لرندن بری عتیقدر . بونگده سببی رسول
 اکرم ابوبکر ننگ مبارک یوزینه قاراب (هذا عتیق من النار) دیو
 سویلمشدر اما صدیق لقبی غایت اشانچلی اولدیغی ایچون بولمشدر .
 رسول اکرم اولسگاج منافق لر باش تارتوب بعضلری مرتدا اولدیلر
 لکن مکه و مدینہ اهلی بیک نق صاقلادیلر . مرتدلر زکوة جیوچی لرنی
 اوتردیلر بو خبر صحابه لر گه ایرشوب بیک فایغرشوب بار سیده

مدینه مسجدینه جیولدیلر و کیمکاشدیلر. صوگوره ابوبکر قپوسی
 آلدینه کلوب ایتدیلر که یا ابابکر حضرت رسول سزنی اوز
 اورینه خلیفه ایتوب کیتدی جمله مسلمانلرنک احوالین فاراماق
 سزنی اشکزدر دیدیلر. سز رسول الله اولگاندن بیرلی طشقه
 چقمادیکز و کیمسه برله فاتاشمادکز کیچه و کوندز یغلامقده سز
 لطف قیلکز و طشقه چقکزده مسلمانلرنک مصلحتین کورکز
 و مرتدلر اوزرینه وارماق مصلحتین برکون اُلک فاراماق
 لازم اوله در دیدیلر شوندن صوگ حضرت ابوبکر نمازغه حاضر
 اولکز دیونداقیلدردی شوندن صوگ مهاجرین وانصار جیولدیبار
 امیر المؤمنین حضرت ابوبکر الصدیق منبر اوزرینه چیقوب
 خطبه او قودی و دیدیکه (ای مؤمنلر معلومکز اولسونکه هرکم
 حضرت محمدنک تکر سینه طپارسه دریدر هر وقت اولمز
 و شریکی یوقدر) و دیدیکه (ای مسلمانلر بلوکز منافقلر نفاقلرینی
 اشکاره ایتدیلر و رسول اکرنک زکوة جبارغه قوشوچیلرینی
 اولتردیلر- اگر بز بو اشنی یکل کوروب شولای قالدرساق
 اسلام ضعیف اولور و آنلر قوتلی اولور بوندن صوگ آنط
 اچوب اینامکه والله آنلر ایله بنم آرامده قلیچ اوینایاچقدر) و عمر
 حضرتلری آباق اوستینه طوروب ایتدیکه (ای الله رسولنک خلیفه سی
 نه قوشسا گده شوکا مطیع مز لکن اسامه گه دخی خبر کوندرکز
 بار عسکری برله کیلسون بو آزا ش توگلدر). حضرت ابوبکر
 (اسامه گه احتیاجمز یوق مونده حاضر جیولغان عسکر یتارک
 مرتدلرنک حقندین کلورلر رسول اکرم «قایجان سلطان توکللی
 اولسه هیچ دشمن آنک اوزرینه غالب بوله آلماس» دیدی) دیدی

بوندن سوگره بو سوز و قورقتولر منافقلا رغه ايشد لگاج ابوبکر رضی الله عنه گه یا گلشدق خطا قیلدق نماز قیله مز وزکوة ویره مز هر نرسه قوشساک یرینه کلتوره مز دیو عذر استه دیلر.

حضرت ابوبکر یمامه ده پیغمبر لک دعوا قیلغان (مسيلمه الکذاب) و باشقه پیغمبر لک دعوی قیلو چیلر نی اولترندی قرآن کریم اولده صحابه لر ناک کو گلنده ایدی مسيلمه برلن صوغشقان صوغشده حافظ لر ناک کوی شهید بولغاچ حضرت عمر ناک اختیار یله و بار چه صحابه لر ناک اجتماع یله حضرت ابوبکر قرآن کریم ناک آیتینی بریر گه جیدرب مصحف شریف یازدردی. سوگره حضرت عثمان بو مصحف دین یازدر ب اطرافقه تار اتمش. خالد بن ولیدنی عسکر باشلی قیلوب بغداد بصره طرف لرینه بیردی و اول واروب شام شهرینی محاصره ایتدی. و بویله (هجرت دین اون اوچنچی یله) آلمش اوچ یاشنده ابوبکر رضی الله عنه وفات ایتدی اورنینه حضرت عمر نی خلیفه ایدوب قالدردی اوشبو ذات عزیز باری ایکی یل توفز آی خلیفه بولب تور مشدر.

خلافة عمر رضی الله عنه

حضرت عمر گه فاروق لقبی ویرد کلرینه سبب اولدر که فکری سک توغری بولوب دائما حقنی باطلدن آیروچی ایدی اسلام دینی قبول ایتدی و دین آنک ایلان قوت تابدی ابوالمعین النسفی تمهید اسملی کتابنده بیان ایتمشدر. ابوبکر الصدیق رضی الله عنه حضرت لرینک اولومی یقین اولغاچ عثمان بن عفان رضی الله عنه حضرت لرینه شول سوز لر نی یازار غه قوشدی (بسم الله الرحمن الرحيم هذا ما اوصی به

ابوبکر خلیفہ رسول اللہ فی آخر یوم من الدنیا واول یوم من الآخرة
وقال: انی لاستخلف علیکم عمر بن الخطاب وان عدل فذلک ظنی
وان فجر فلا یعلم الغیب الا اللہ وسیعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون)
وجملہ صحابہ اوشبو یازوغہ وعمر رضی اللہ عنہ نیک خلافتینہ راضی
اولدیلر خصوصاً حضرت علی رضی اللہ عنہ اولدی. و خلیفہ لکگہ
ایک اول بیعت قیلو چیده حضرت علی رضی اللہ عنہ اولدی. حضرت
عمر نیک خلافتی زماننده اهل اسلام عسکری بیک قوتلنوب هر طرفلرده
شهرلر فتح ویرلر ضبط قیلنماغه باشلادی عسکر باشی سعد بن
ابی وقاص حضرتلری اون مک عسکر ایله «فرات» صوی بوینده
صوغش فوز غانوب بوصولغشده عجم لرنیک عسکر باشلی رستم
اولتریلوب (درفش کاویانی) دیگان فلاقلری قولغه توشدی.
وپایتختلری اولان (مداین) شهری آلنوب خزینہ سی مدینہ گہ
کتورلدی. بتون ایران مملکتی اسلام نیک برولایتی بولب قالدی.
اسلام عسکری قیصر نیک یوز. یکرمی مک کشیک عسکرینی (یرموک)
کنارنده پریشان ایدوب حلب، اورفه، مرعش، انطاکیه، صیدا،
شهرلرینی فتح ایتدیلر. فلسطینگه بیارلگان عمرو بن عاص حضرتلری
روم عسکرینی بوزوب نابلس، یافه، عزه شهرلرینی فتح ایتدیلر.
وروم عسکری قاچوب (قدس) شریفگه کروب قابلان دیلر قدس
اهالیسی خلیفہ گہ اوزینہ تسلیم اوله مز دیوب حضرت عمرنی
چاقر دیلر. حضرت عمر قولی برله برتویه گہ نوبت ایله منوب قدسکہ
کیلدیلر اتفاقاً قدسکہ کرگان وقت تویه گہ منو نوبتی قولتی
اولدغندن حضرت عمر جایا اولدیغی خالده شهر گہ کردی وشهرنی
تسلیمه آلدی. وقدس خلیفہ تینچلق ویردی. عیسوی لرنیک امتیاز لرینی

و پوپ لرنك چيركاولرني ايسكيچه فالدردى. حضرت عمر، خطابنك اوغلى و خطاب نفيلىنك، اول رباحنك، اول فرطنك، اول زراحنك اول عدينك، اولده كعبنك اوغليدر. شول كيفيتچه سكرنچى قورساقده رسول اكرمگه يولقور. حضرت عمر ياشى اللى بيشده هجرتدين يكرمى اوچنچى يلدە ذوالحجه نك يكرمى اوچنچى كوننده (ابولؤلؤ) ديگان مجوسى الاصل بر قول طرفندين شهيد قيلندى. حضرت عمر بيك اوتكون، عدالتى سور، خاطرگه و كوكلگه قاراماس شريعتدن قل قدر آيورلماس بر عزيزدر. حضرت عمرگه اوز كدين صوكت خليفه لكنى تعين قىلوب كيت دييلد كده بواشنى تركلكمده يوكله سمده اولگاندين صوكت بولدره آلميم ديمشدر. لكن حضرت رسول اوزلر ندين راضى اولغان عشره مبشره دن آلتى كشينك كيكاشى برله كمنى خليفه قىلسه لر شول خليفه اولور ديدى. و آنلر حضرت عثمانى صايلاديلر. حضرت عمر نك زمان اداره سنده ممالك اسلاميه بيك كيكاشى و نيچه شهرلرگه نيگز قورلدى. بصره و كوفه حضرت عمر نك تاسيس قىلغان شهرلر ندينر. آذك زماننده اهل اسلامغه بو قدر فتوحات ميسر اولدى. و مدينه منوره غنيمت مالى برله تولدى. ايران، شام، آفريقا اشبو عمر نك زمان خلافتنده فتح اولندى.

عثمان بن عفان رضى الله عنه

امير المؤمنين عمر رضى الله عنه نك شهادت مرتبه سينه اير شمكى برله خليفه لك اوزنى حضرت عثمان غه كوچدى. حضرت عثمان عفان نك اوغلى، اول ابو عاصنك اوغلى، اول امينه نك اوغلى، اول عبدالشمسنك اوغلى، اول عبدمنافنك اوغلى اولوب بشنچى

قورساقده حضرت پیغمبره یولقور وایک اؤل ایمانغه ککگا نلردندر. حبشه اؤل هجرت قیلغوچی اولدر. وکندی بیک بای ایدی. لکن دولتینک یارتی دن کوبره گینی الله یولینه صرف ایلمش ایدی. وکندی رسول اکرمک کباویدر. برنچی حرمی رقیه رضی الله عنها وفات ایتکاک رسول اللهنک ایکنچی قزی ام کلثوم رضی الله عنهان ی نکاحلانمشدر. شول سببیدن ذی النورین دیمشلردر. خلیفه بولوب تورمقی اون ایکی یلدن اون ایکی کون کیمدر. یاشی سکسانگه چیقمش ایدی. زمان خلافتنده اسلام عسکری شرق یاغنده غی ترکستانغه قدر آلغه آطلادی. شمالا داغستاننی اوزوب کیتدی. غربادخی بحر محیط غریگه قدر ایرشدی.

ابوبکر الصدیق حضرتلرینک خلیفه وقتنده قرآن عظیم جیولمش ایدی. حضرت عثمان تعیین قیلغان کاتبلر واسیطه سیله کوب نسخه لر یازدروب هر یاقغه طاراندی آنک اوچون السنه ناسده (جامع القرآن) اسمیله یاد قیلنمقدردر. ایران و ترکستان آفریقا فتوحاتنک یمشی اوله رق مدینه منوره گه بیک کوب مال کیلمکده بولغانغه بایلق همان آرتمقده ایدی. وشهر خلقی بیک بایوسه لرده اوشبو دولت ، اچلرنده برنجه تاوشلرغه سبب اولدی. وبوندن برنه قدر فایغولی واقعلر حصوله کلدی. اوشبو اختلافلر موکا قدر کیلگان صوغشلرغه بر آز ضعیف لک کیتوردی. بو فتنه ظورایه ظورایه آخرنده هر طرفنک فسادچیلری جیولوب هجرتنک اوتوز بیشنچی یلنده ذوالحجه آیتنک اون ایکنچی کوننده حضرت عثماننک یورطینه کروب وایکنچی روایتده چورناب آلوب آخرنده قورتوله آلماینچه شهید ایتدیلر رضی الله عنه. اولگان وقتنده (۸۲) یاشنده اولمشدر.

حضرت علی کرم الله وجهه

اوپنچى خليفه حضرت عثماننك شهيدلك مرتبه سینه ابرشمكى برله اورنینه حضرت علی خلیفه اولدی. حضرت علی رسول اکرمنك سوکلی قردهشی ابو طالبنك اوغلیدر. اون یاشنده وقتده ایمانغه کیلگانلردندر. هم بهادرلغی هر کمنك نلنده سویلنوب بیک مشهوردر، فضل کمالی امت ایچنده بیک معروفدر. هجرتنك اوتوز بیشنچی یلنده خلیفه لك مقامینه مندی. رسول اکرمنك بالالاری هر قایوسی اوزینك سلامت وقتنده اولوب بتوب سلاله طاهره سی حضرت فاطمه دن تارالمشدر خلیفه وقتنده طلحه وزیر وحضرت عائشه ایله عراق غربده جمل وقعه سی وحضرت معاویه برله فرات قربنده صفین صوغشی واقع اولوب اوشبو قایغلو اشلر اسلامنك یالتران ترقیاتینه قاره طامزغان ایدی.

کوفه خلقي حضرت زبیر گه، بصره خلقي حضرت طلحه گه، شام خلقي حضرت معاویه گه میل قیلغانلر ایدی. جمل واقع سینك آخرنده حضرت زبیر وطلحه وفات ایتکانگه کوره اختلاف ایکی گه گنه آیورلغان ایدی شامده والی بولغان معاویه یاغی حیله گه کرشوب اوقلرینك باشلرینه قرآن ییلاب آطوب کیلشرگه چاقردیلر. آخرنده ایکی یافدن حاکم صایلاب معاویه نك حکمی حضرت علی نك حکمنی یا گلندی شول سبیدن معاویه نی خلیفه ایتلیدی. بو گارده حکمین واقعه سی دیوب ایتوله در. چیتدن اوچ حبیب شام، مصر. کوفه، آراسنداغی اختلافنی بتورمک ایچون بولارده بولغان گو بیرناتور و امیرلرنی اوترمگه سوز قویشدیلر

برسی شامغه باروب معاویہ نی صوقدی ایسه ده اولتره آلمادی، ایکنچی سی مصرغه باروب عمرو بن العاص دیوب باشقه کشی نی اولتردی اوچنچی سی حضرت علی نی ایرته نمازینه بارغان چاغنده آغولی قلیچ برله صوغوب شهید ایتدی مونی ایتکان (قبیح ابن ملجم) نڭ هر بر اعضاسی بر بر کیسلوب اولترولمشدر حضرت علی کوفه ده کوملسه ده دشمان لرنڭ آلوب خوار قیلولرندن فورقلوب قبر شریفی یاشرولمشدر . بو ذاتنڭ شهید اولمقی هجرتدن فرقیچی یلده اولوب اون یدنچی رمضانده (۶۳) یاشنده واقع اولمشدر. حضرت علی، پیغمرمزنگ سوکلو قزی فاطمه نڭ ایری ابو طالبنڭ آناسی برله بر توغانینڭ اوغلی واللهنڭ آرسلا نیدر . حضرت علی دن صوڭ آننڭ طرفنده بولغانلر حضرت حسن رضی الله عنه گه بیعت ویرسه لرده حسن رضی الله عنه آلتی آیدن صوڭ خلیفه لکنی بعض شرطلر برله معاویہ گه ویرمشدر .

دولت امویہ

ماوک امویہ اون دورت کشی دن عبارت بولوب اوچی سفیانیه اون بری مروانیه در . بولاردن برنچی سی حضرت معاویہ و آخریسی مروان حماردر . مدت خلافتلری سکسان یدی یلدر . دولت امویہ نی عبدالشمس بن امیه گه نسبت برله دولت امویہ دیمشدر .

دولت امویہ وقتنده اهل اسلام شرقده هم غربده ظور صوغشدر فیلشوب بیک کوب برلرده یگدیلر . (حضرت معاویہ) - حضرت معاویہ، اول امرده فتوحات شامیه گه مامور بولغان قرنداشی یزید ابن ابی سفیاننڭ عسکرندن ایدی شامنی آغانده

برگه بولدى يزید شامده گو بر ناطور بولغانده حضرت معاويه ده شامد ایدی. يزید اولگاج وقتلی غنه آنک اور نینه صایلانسه ده سوگندن حضرت عمر طرفندین شامغه گویر ناتور ایدلدى. یکریمی یل والیلکده توروب حضرت علی زماننده مستقلا حرکتگه باشلادی. بونک زماننده اسلام عسکری کوب صوغشلرده بولوب شرقده هم غربده کوب یرلر آدیلر. عبدالله بن زیادنک قول آستنده بولغان بر قوماندا جیحون صوینی اوتوب ترکستاننی فتح ایتدی. ایکنچی بر اردو سوداننی آدی. اوغلی یزیدنک قول آستنده بولغان بر اردو قسطنطنیهنی چولغاب آلمش ایسه ده آله آلمادی. عسکر اچنده بولغان حضرت خالد (ابوایوب انصاری) وباشقه بر نه قدر صحابه لر اوشبو صوغش وقتنده وفات ایدوب بو کونده تر به لری واردر. معاویه پادشاهلی زماننده عادل یخشی بر آدم اولمشدر. معاویه رسول اکرمنک زکات یازوچی سی اولمشدر. هم اوزینک سوزی بیک اوتلمی بولوب حضرت حسن تابشر لغاج مستقل حکمدار بولوب زماننده کوب یرلری صوغوشوب آلمش. معاویه بن ابی سفیان اون توفز یل پادشاه بولوب ۴۰ یلدن آرتغراق شام حکومتنده بولغاندن صوگ هجرتنک ۶۰ نچی یلنده ۷۵ یاشنده وفات ایتدی.

یزید اول - یزید بنی کلب ارونندن بولغان آناسی بر له برگه صبی وقتنده بدویلر اچنده اوسکانگه ، تملی سوزلی وشاعر بولسه ده ، یوزینک ایلامسزلکی کبی خلقی نکده بوزوقلی تمام چيگنده ایدی . شونک ایچون خلق اوزندن آرتق درجه ده

بیزگان ایدی. آتاسی معاویه اوزی ایسان وقت یزید که پادشاه لغین و یروب خلقدین و بیکره کده حجاز خلقی برله صحابه لردین بیعت بیردر رگه تر شمشدر. بیزیدنک تاریخی کاغد حقی تور مادغندن تلمی فصقار تامن. اوچ یل ننگ اچنده اسلامگه قیلغان زیانی اهل اسلامنک بغرنده توزه لمس یار لر یاسامشدر.

ایکنچی معاویه- یزید اولگاچ اوغلی ایکنچی معاویه پادشاه بولمشدر. بوذات غیرتلی حمیتلی دیندار ایدی. آتاسینک یاراماغان نچار اشلرین برده یار اتماینچه کوکلی بیک طنچسزلانه ایدی. شول اشلردین اوفتانوبده اوچ آی پادشاه بولوب تورغاچ پادشاه لغین تاشلاب کناره چکلدی. اوزینک اورنینه وقتلی غنه ضحاک بن قیس الفهرینی وکیل صایلامش ایدی.

مروان بن حکم- مروان حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم زماننده مدینه منوره دن چیغارلغان حکم بن عاصنک اوغلیدر. بر زماندن صوگ بونک وفاتی واقع بولوب پادشاهلق اورنی اوغلی عبدالملک گه کوچدی ۶۵ نچی یل.

عبدالملک بن مروان- مروان دن صوگ اورنینه اوغلی عبدالملک تختگه مندی (۶۵-۸۶) زماننده بیک اجتهاد ایله ممالک اسلامیه ننگ چیگینی بیک کیکایتدی. بیچاره یاش وقتنده دینگه اخلاصلی و حمیتلی اولوب مشهور اولسهده صوگره بر نیچه یمانلر برله قاتناشوب اخلاقی بوزلدی. سر عسکری «حجاج بن یوسف» بر قوماندابرله مکه مکرمه نی چولغاب آلوب و عبدالله بن الزبیر حضرتلری برله بر نیچه ذالترنی یوغالتقان ایدی. بعده عراقین گو بیر ناتوری صایلانوب آندهده

بيك كوب گناھسز بېچاره لرنى قزل قانلار يېنە بولغان درغان ايدى. حقسز اولترگان آدملىرى نىڭ حسابى بىر نېچە مېكلىر اولوب اچلر نەدە صحابە وتا بىئىدىن نېچە كىشى لىر واردى. شىرق ايمپىراتورى اهل اسلام نىڭ قايغولى حالنى اچىنە آلغان اشنى فرصت بلوب اسلام مەلىكىتە ھىجوم ايتكانلر ايدى، لىكن عبدالملىك بونلرغە قارشو توروب آناطوللىن نىڭ بىر نە قدر يىرلىرىنى آلمىش. شوشى آرادە مصر واليسى موسى بن نصير؛ شىمالى آفرىقانى تمام فتح ايتدى. طارق بن زيادە اسمىنە منسوب بولغان بوغازنى اوتوب اسپانىيە قىتئەسىنى فتح غە توتونغان ايدى. ايكىنچى ياقىدىن عبدالرحمن بن محمد الاشعث اسملى كىشى نىڭ قومانداسى آستىدە بولغان زور بىر عىسكىر ماورا ئالنەرى دىگان تىركىستان طرفلرىنە يىرلدى. محمد بن مروان دىخى كىردىستان ياقلىرىنى ضبط ايتدى. عبدالملىك قىدىسە گى مسجد اقصانى يا كادىن توزاتوب واوستىنە بىر يىشل قىبە ياصاب آنى كىبەء معظمە كىبى كىملىر بىرلە بوركان ايدى. وخلقى كىبەدىن بىزدروب طواف رىسلىرى وحج قىلو قىدىسە اجرا قىلنا چاغىنى بىورمىش ايدى. بنى امىيەدىن اول آقچە صوغوچى بودى. آقچەسىنىڭ بىر ياغندە توگرمەك قىلوب (لا اله الا الله) ودا ئىرە نىڭ طىشندە (محمد رسول الله ارسله بالهدى ودين الحق) يازلمىشدر.

وليد اول - عبدالملىك اولىگىچ اوغلى وليد تىختىگە اولتوردى (۸۶-۹۶) بونىڭ زمانى صوغىشچە امويلرنىڭ ايكى يالترانغان زمانىدۇر. بىر اردوسى ھىندىستاندە، ايكىنچىسى كاشغىردە اوچونچى بىر اردوسى دە الوغ تىركىستاندە مەلىكىتى كىكائىتورگە موفىق بولغانلر ايدى.

دورتنچی بولوك اردوسى استانبولنى محاصره قىلوب هم مونك وقتنده اسپانيا فتوحاتیده تمام بولغان ایدی. ولید یتیم بالالر او چون معلم لر، صوقرلر او چون خدمتچیلر فقها و فقیرلر گه وظیفه لر وعده قیلغان ایدی. هم مسجد نبوینیده کیکایتمش ایدی. دخی شامده غی مسجد امویه نی کیکایتوب بیک زینتلیگان ایدی. ولیدنک قوشوی بوینچه مکه والیسی عبدالله قسری (ثنین) دیگان اورنده بر قویو فازب صوی زمزم صوی برله بر تیگز کورلسون شولای حرمت قیلنسون دیو امر قیلسه ده اللهنک قدرتی برله قیو قوردی. بعده کعبه معظمه نك الوغ قابقه لرینی آلتوندن یاساتوب شامده مسافر خانه وخسته لر یورتی صالدرمشدر. ولیدنک حکومتینک آخرنده مشهور حجاج (۵۴) یاشنده وفات ایتمشدر. حجاج زمانده خراسان قاضی سی (یحیی بن یعمر) قرآن کریمگه نقطه و اعراب قویمشدر.

سلیمان بن عبدالملک- ولید اولگاکچ اور نینه کوب آشاوچی سلیمان تختگه اولتوردی (۹۶-۹۹) بوناک زمانده قسطنطنیه ینه چولغانوب آلنسه ده ظهور ایتکان آچلق و آغرو سبیلی عسکر کیرو فایتدی. بوکشی مقتدر و تدبیرلی بولسه ده تصوراتنی اجراغه عمری یتمدی. اشبو آدم بر سفرنده (مرج دابق) دیگان اورنده آش قرانی خسته لغی برله وفات ایتمشدر. باری ایکی یل خلیفه اولوب تورمشدر.

عمر بن عبدالعزیز بن مروان- عمر بن عبدالعزیز امیر المؤمنین ابو حفص بن مروان بن الحکم الاموی امویه خلیفه لرینک سکزنچی سی در. اعتقادی پاک و ایلیک یخشی سی اولوب آناسی ام عاصم بنت عاصم بن عمر الخطاب (رضی الله عنه) اولوی جهتیه آنا یاغندن

جناب فاروق اعظمك يقينلر ندىندىر. بنى اميه خلافيه اوله رقى عدل، انصاف وديانت برله متصف بر ذاتىدر. عمر بن عبدالعزيز (۶۰) تاريخ هجرى سنده يعنى معاويه نىك وقاتى يلندىر مدينه منوره دىناغه كلوب آتاسى برله برگه مصرغه كىتمشدر.

صوگندن علم استمك او چون آتاسى مدينه منوره گى ياروب انسى بن مالك و عبدالله بن جعفر بن ابى طالب وسعيد بن المسيب كىبى اوز ياشدشلىر يله اولتر شوب آنلردن حديث شريفده ايشتمشدر. آتاسى نىك وفاتنده آتاسى برله بر توغان عبدالملك بن مروان، خليفه وقتنده عمر نى دمشق شامغه چاقىر توب قزى فاطمه نى آكار نكاح ايدوب عمر نى كىاو ايتمشدر، عمر بن عبدالعزيز بونىك زماننده بىك الوغ بايلقغه اير شوب طبيعئنده بولغان يخشى لق وايدى گولكنى كورستمگه باشلاغان ايدى. ۹۹ تاريخنده آتاسى برله بر توغان سليمان اولوب پادشاهلىق اورنى عمرگه قالغاج خلفاء راشدين مسلكينه كروب بىك عدالت برله اشنى يور توب ايكىنچى عمر ديورلك شهرت كسب ايتمشدر. بنى اميه دن تا معاويه گه قدر خطبه ده حضرت على (رضى الله عنه) افندىز گه لعنت اوقمقنى عادت ايتدى كلرى حالده اوشبو ذات ايك اول خليفه لكگه اولطرو ايله بو عادتنى بتروب اورنینه (ان الله يامر بالعدل والاحسان) آيت جليله سىنى قويه رقى عالم اسلامنى بويله نچار عادتدين قوتقار مشدر. (ياشاسون اسمى كوبايسون تاريخى) ورسول اكرمنىك اهل بيتى حقنده الوغ لاو وحرمت قىلوده برده كىمچىلك قىلما مشدر. بونىك بويله آل رسولگه حرمتى امويه خانلار نىك هر قايو ظالملىرىنه خوش كورنمدى كندىن بىچاره نىك

ترکلیکینه ظلم قیلندی. اوزی اولگچ آرتندن قالغان ایبرینی
صاتبون اون ایکی درهم آقچه آلدیلر.

دولت امویهنک نهایتی - عمر بن عبدالعزیزدن سوگره

بر نیچه کشی سلطنتگه منسه لرده بر خیرده کور نمدی.

ایکنچی یزید بن عبدالملک حبابه آتلی بر جاریه سینه بیک عاشق
بولغاندن آنی اداره امورگه فاتشدردی. هشام بن عبدالملک کمال
خستنه بنا کوب آقچه جیدی، ولید ثانی بن یزید بن عبد الملک
بیک فاسق بیک فاجر بر کشی ایدی. حتی قرآنغه حقارت قیلدردی.
اوچنچی یزید بن عبدالملک بیک آز وقت خلیغه بولوب توردی.
ابراهیم بن ولید بن عبدالملک، مناسبستز صوغشدر برله وقت
اوتکاردی. مروان حمار بن محمد بن مروان بن حکم ملوک
امویهنک ایگ آخردیر. رسولمز زماندنبری اهل اسلامک اعلاء
کلمه الله اوچون بولغان غیرت وحمیت بیگره کده امیر المؤمنین
امام عمر زماننده بولغان صوغشدر اسلام خلقی نک بهادرلق و غیرتی
عالمگه تانتدردی. بو حاللرنک بر کاتنده امویلر زمانندهده صوغشدر
کوب بولدی، اسلام مملکتی محیط آطلاسی دینگزندن قطای
قابقرینه و عدن کور فزندن قسطنطینیته گه قدر ایرشدی. اگر
مروان کبک آدملرنک اسلام خلقی آراسنده قالدرغان فتنه وفساد
وحجاج کبی خیانتچیلرنک اشله دکلری وحشت و جبر و ظلم بولمسه
ایدی بر یاقدن قسطنطینیته سورینه ایکنچی یاقدن سجیلیا وایتالیا
اسپانیا اوزرندن فرانسه حدودینه ایرشکان اسلام عسکری بتون
آوروپاغه حاکم بولوب قرآن حکملری اول وقت معلوم بولغان
آدم طوره طورغان قطعهنک بار سیننده ایر شه چک ایدی. حضرت

عمر زماننده حاصل بولغان صوغشلىرى سىبىلى كىلگان چىكسىز غنىمت ماللىرى ايله اهل اسلامغه ايرشكان بايلىق كىبى، فتح قىلنغان مملكت خلقى عدالت اسلاميه نك آستنده قالوب طنچلىق وراحتلك اچنده ياشمكده ايدىلر.

لكن امويه پادشاهلرى نك خاندان نبوت حقنده قىلدقلىرى يمانلىق شريعت اسلاميه گه قارشو قتنه تعدييات هر كمگه بر تورلى صالحلىق سالغان ايدى. نچار ويمان فعلل هر وقت يمان نتيجه طودره ويخشىلىق يخشىلىق طودره در.

دولت عباسيه

دولت عباسيه نك تشكىلى - . اولده ايتدكمزچه مختصرا كورستلگان وجه اوزرينه امويه خليفه لرى هر كمك او يلا دغينه وتلا دگينه قارشو اشلىر و يمانلىقلر ساچمه سه لر ايدى، اورتاچه حرکات قىلسه لر و هر اشدە اورته اولسه لر ايدى، و عمر بن عبدالعزيز كىبى اهل اسلامنى اوزلر نندن شاد قىلسه لر ايدى، جمله عالمكه اورنهك و جناب حقنك رحمتينه غرق اولورلر ايدى. لکن آلا ر بو يول برله كىتمىوب خلفاء راشدينك يولنى توتمدىلر يمانلىق پرده لرى حلق كوزلر نى يابدى، و اوزلر يده توغرى لقنى چىنگه فاقدى آلا ر آل رسولگه ده قىلمغان جور جفا قالدردىلر. آنداق بولسه لرده بر نچه بولكلر و و عدلر برله شامليلرنى اوزلر نيه باغلارلر ايدى. لکن آنلا ر اخلاصلرى ن صووتدىلر و شامليلر آلاردن بىزگاندىن بىزه كىلدى. شول سببندە خليفه لك آل اميه دن كوچوب آل عباسقه او يالادى، امويه دولتى زماننده مملكت بىك زور ايتولغان ايسه ده

امويه پادشاهلرينك اوز فائدهلرينه طرشولرى و اوزلرى ايچون هر شىنى فدا ايتمك رسولنك اهل بيتينه اذا وجفاده بولمق و گربلانك آچيغ ويوره كلرنى اوزملى و افههسى كى قيامتگه قدر اهل اسلامنك يوره كنى پارچه ليه چق اشا كى لسكرگه يول آچوكى قبيح قبيح حاللرى خلقنى اوزلرندن صوندرغان ايدى. امويه حكومتينك صوڭ زمانلرنده خلقده پيغمبرگه محبت ياقنلاشوب بار خلقنك اويى آل عباسكه دونمش ايدى. همده اموى نك دشمانى اولغان فارس خلقى و عراق خلقى ايله امويلر آرالرنده كوب مرتبه لر صوغش اولغان ايدى. و ابو مسلم الخراسانى كى عباسيلر طرفنده اولغانلرغه هر ياقدين فائده يوللرى آچيلغان ايدى شونك ايچونده اموى خليفهسى اولان مروان حمار زماننده خلق قارشوب هر ياقدن اوڭغايىزلغان ايدى.

بر ياقدين ابو مسلم خراسندين كيلوب ايراننى قول آستينه آلوب امويلرگه قارشو ميدان كورساتوب ايكنچى ياقدين خليفه لك استى تورغان ابو العباس عسكرينى توغرى بيرى طابا يورتمكده ايدى. مروان عباسيلرغه قارشو قويمق ايچون ۱۲۰،۰۰۰ عسكر حاضر قيلوب موصلگه بيرسه ده عسكرى زاب صويى بوينده ابو العباسنك قارنداشى عبدالله طرفندين بيك قاتى يكلگان ايدى. بو صوغشنك نتيجهسى اوله رق يمن ديارندن بلاد رومغه و چين قپولرندين بحر محيط اطلاسىغه قدر كيكاي تولگان امويه دولتى عباسيلرنك قول آستينه كروب قالدى.

آل عباس - حضرت عباسگه منسوب اولوب عباس ايرسه (رضى الله عنه) عبدالمطلبنك اوغلى و پيغمبرمزنك آتاسى برله

بر توغان قارنداشيدر . حضرت عباس قریشنىڭ الوغلىرىدىن ايدى ،
 وحضرت عثمان رضى الله عنه نىڭ پادشاھلىقى زمانىدا دار بقا گە كۆچمىش
 ايدى . حضرت عباسنىڭ اوغلى عبداللە محدثىدىن وفقىە بولوب
 صحابەء كرامىدىن بر ذاتىدر . عبد اللەنىڭ اوغلى ابو الخلفاء لىقىلە
 مشهور على و آنىڭ اوغلى محمىدر . محمد ابو العباس ايلە جعفر
 المنصورنىڭ بابا لىرىدر . ابو العباس امويلىرىنىڭ انقراضىدىن سوڭ
 خلىفەلىگە اولتورغان بر آدمىدر .

خلفاء عباسىيە - عباسىيە خلىفەلىرى يوز يكرمى سگىز سنە
 ھجرىيە سىندە خلىفەلىگە اولتوردىلر . بولاردىن اوتوز يدى خلىفە
 كلىدى وخلافتلىرى بيش يوز سگىز يل (۵۰۸) دوام ايتىدى .

دولت عباسىيەدىن كىلوب كىدىن خلىفەلىرىنىڭ اسملىرى:

۱ ابو العباس عبد الله السفاح

۲ جعفر المنصور (سفاحنىڭ توغانى)

۳ محمد المهدى بن منصور

۴ موسى الهادى بن مهدى

۵ ھارون الرشيد بن مهدى

۶ محمد الامين بن ھارون

۷ المأمون بن ھارون

۸ المعتصم بالله بن ھارون

۹ واثق بالله بن معتصم

۱۰ متوكل على الله بن معتصم

۱۱ منتصر بالله بن متوكل

مستعین بالله بن معتصم	۱۲
معتز بالله بن متوکل	۱۳
مهندی بالله بن واثق	۱۴
معتقد علی الله بن متوکل	۱۵
معمد بالله بن موفق بن متوکل	۱۶
مکنفی بالله بن معتقد	۱۷
مقتدر بالله بن معتقد	۱۸
فاهر بالله بن مقتدر	۱۹
راضی بالله بن معتقد	۲۰
مقتفی بالله بن مقتدر	۲۱
مستکفی بالله بن مقتدر	۲۲
مطیع بامر الله بن مقتفی	۲۳
طایع بالله بن مطیع	۲۴
قادر بالله بن اسحاق بن مقتدر	۲۵
قائم بالله بن قادر	۲۶
مقتدر بالله بن محمد بن قائم	۲۷
مستظهر بالله بن مقتدی	۲۸
مسترشد بالله بن مستظهر	۲۹
راشد بالله بن مسترشد	۳۰
مقتفی لامر الله بن مستظهر	۳۱
مستنجد بالله بن مقتفی	۳۲
مستضی بنور الله	۳۳
ناصرلدين الله بن مستضی	۳۴
ظاهر بامر الله بن ناصر	۳۵

۳۶ مستنصر بالله بن ظاهر

۳۷ مستعصم بالله بن مستنصر

خلفاء عباسیه دن ابو العباس عبد الله السفاح - خلق حضرت عباسنك يقينلرندن اولغان عباسيلردن زور اميدلری بولغان ايچون عبد الله السفاحنك پادشاه بولوين بيك ياراتقانلر ایدی . سفاح بيك يومارد خلقغه احسانى كوب اولوب علماء ومشايخقه هر وقت حرمت قيله ایدی . ابو العباسنك خليفه لگی دورت يل سگز آی اولوب ۱۳۶ يلدہ ذوالحجه نك ۱۹ نچی کونی چيچك آغروى برله دار بقاگه کوچدی ، سفاحنك وزيرى ابو مسلم وقاضى سى ابن ابى ليلا ایدی . المنصور - سفاحدن صوڭ بر توغانى ابو جعفر المنصور خليفه اولدى . سفاحنك مقر حكومتى هاشميه اولسه ده منصور دوانقى انبار قصبه سينه کوچر مشدر . منصور علمگه فنونگه بيك اخلاصلى بر خليفه اولوب هر وقت علماء ومشايخلر برله اولتورداش اولمشدر . هم بغداد شهرينك ده نيگزين قورغوچى منصوردر . دينگه بيك اخلاصلى و كوب مدرسه لر صالدرمشدر . روملردن ونسطور ياردن عالم لر کيتورتوب حکمالرنك آثارينى عربچه گه ترجمه ايتدرمشدر . و علمالرنك فريدى اولغان سراج الملة امام الامة ابو حنيفه ده منصور زماننده اولمشدر . (گرچه اوشبو اورنده آنلارنى سولرگه تيوش اولماسه ده فکرمچه فسقاچه غنه ياش بالالار دورت امامنك کملر ايدکنى بلسونلر اوچون آنلرى سوليمن عفو بيورگنر)

امام اعظم ياکه امامز

امام اعظم حضرتلری سراج الامة وتاج الملة ومقتدى الائمة

صاحب المذهب ابو حنیفه نعمان بن ثابت بن نعمان بن مرزبان هجرتدن سکساننچی تاریخده کوفه ده دنیاغه کلمشدر. امام اعظم حضرتلری بیک تقوی قرق یل یستوگه آغان طهارتیه کیچ اویاغ توروب ایرته نمازینی اوتامشدر. اوشبو ذات اوتکن فکری وطبعی بیک سلامت اولوب اگر مذهب امامی اولمسه حکیم اوله چق صورتده زیرهک وعقلی بر ذات ایدی. اوشبو ذات کچکلکدوک علم اوگرانه باشلامسه ده سوگره امام شعبی نك فزقدروی بوینچه اول علم کلامده سوگره فقهده مثلسر بر دانه اولمشدر. هم قرآنی تمام یادندن بیلوب یعنی جاتلاب شعرگه ده قوه سی بیک یخشی ایدی. اوشبونک استادی حماد اولوب استادی اولگانچی آندن علم استه مشدر.

ابو حنیفه نك بویله هر طرفدن یتش بولغانینه دشمانلری هم اولمشدر.

شعر

حسدوا الفتی اذ لم ینالوا سعیه * فالقوم اعداء له وخصوم
وتری اللیب محسدا لم یجترم * شتم الرجال وعرضه مشتم
ابو حنیفه نمازیدین اوّل اللهدین قورقب یغلار ودعا ایدرده سوگره
نمازغه کرشور اولمشدر. بر کوننی قرآن ختم قیلغانده (بل الساعة
موعدهم والساعة ادهی وامر) آیت جلیله سینه یتوب شونی تا کغه
قدر قات اوقومش وقورقب یغلامشدر.

جناسنده (۵۰،۰۰۰) قدر کشی اولمشدر، قبر شریفی حیزران
دیگان اورنک شرق طرفنده در، (رحمه الله رحمة واسعة).

امام مالک

ابو عبدالله بن انس بن مالک الاصبغی المدنی. امام مالک دورت امامنک بری اولوب ۹۵ تاریخ هجری ده مدینه منوره ده تو غمشدر. وقراءت علمنی نافع بن ابی نعیمدن او گرنمشدر. و عبدالله بن عمر (رضی الله عنه) نك آزادلولرندن بولغان زهری نافعدن و باشقه تابعینك بیک الوغ لرنندن حدیث شریف ایشتمشدر. ربیعہ الرائدین علم تحصیل قیلمشدر. امام مالکنی صحابه دین بولغان سهل بن سعد حضرتلرینه یتشکان تابعیندن دیوچیلرده واردر. اوشبونك فقه، حدیث و تفسیرده بیک کیك معلوماتی وار ایدی. کوب آدم بوندن او گرانمگه مجبور ایدی. وزماننده فتوی و پرو اشی مدینه ده اوزینه گنه قالمشدر. امام مالک حدیث و تفسیرنی کوچرگان وقتده طهارت آلوب کمال حرمت برله نر چوگوب اولتورب کوچرر ایدی. هم مدینه منوره اچنده هیچ حیوانغه آطلانماینچه هر وقت جایاو یورر و باشقه حرکننده اوشبونك کبی عادت دین طش حرمت ور عایه لی اولدقی روایت قیلنمقده در.

اوشبو بیچاره نی ۱۷۴ تاریخده اوزندن بر ناحق فتوی صورالوب شونی ویرمدکی او چون یتیمش قامچی صوقدرلمشدر. شولای اولبده فناءت وجدانیه سینه قارشنی فتوی ویرمگانگه اولاد عباسدین ابو جعفر منصور آتاسی برله بر توغانی جعفر بن سلیمان طرفندین قامچی برله صوغلدغی روایت قیلنمقده در (۱۷۹) تاریخ هجری ده مدینه منوره ده وفات اولوب «بقیع» دیگان اورنده مدفوندر. اوشبو ذات حدیثگه دائر «الموطأ» اسملی بر کتاب تألیف قیلمشدر اوشبو کتاب تألیف

کتابلرینک ایک ایسکی سیدر. اوشبو (الامام دار الهجره) لقبيله
دخی مشهور اولمشدر.

امام مالکنک مذهبی کوبیرک مغرب طرفنده یایلوب، بو کونده
بنغازی، طرابلس، تونس، جزایر، ومغرب اقصی خلقی مالکی مذهبدر.

امام شافعی

ابو عبد الله محمد بن ادریس بن العباس بن عثمان بن
شافع بن الصائب القرشی المطلبی. دورت امامنک بری اولوب ۱۵۰
تاریخنده وروایتکه کوره امام اعظم حضرتلرینک اولگان کونی
(غزه) ده توغمشدر.

بو ذات ایکی یاشنده وقتنده مکة مکرمه گه کیتورلوب امام
مالک بن انس حضرتلرندین علم تحصیل قیلوب حدیث، فقه، لغت،
ادبیات علمنده زماننک فریدی اولوب صوفی وتقوی بر آدم اولمشدر.
ینه امام احمد بن حنبل بوننک شاگردلرندین در.

اوشبو ذات ۱۹۵ تاریخنده بغدادقه کیدب آنده ایکی یل تورغاچ
حج شریفی اوتامک اوچون مکة مکرمه گه باروب آنده بر آی
توروب ۱۹۹ تاریخده مصرغه بارب فالغان عمرینی آنده درس
ایتوب اوتکرمشدر.

۲۴۰ تاریخنده ۴۵ یاشنده وفات اولوب (قرافة الصغری) دیگان
یرده کوملمشدر.

مناقبی زور ومشهور اولوب زور علمالردین بر نیچه کشی
طرفندین جیولمشدر. وحقنده بر نیچه مدحیه ومرثیه لر سویلنمشدر.
اصول فقه حقنده ایک ألك یازغان شافعی حضرتلریدر.

حدیثه « السنن » « المسند » اسمی ایکی کتاب یازمشدر .
 اوشبونک طبیعت شعریه سیده اولوب (ولولا الشعر للعلماء یزری*
 لکنتم الیوم اشعر من لبید) بیورلمشدر . وعظ ونصیحت حقنده
 هم کوب شعرلری واردر . اوشبونک مذهبی بو کونگی کونده آز
 یرلرده اوتالونسهده ألك اسلام دورنده وخلافت عباسیه زماننده مصرده،
 شامده، عراقده، ایرانده، حراسانده یایلگان اولوب کوب اسلام
 علماسی شافی مذهبنده اولمشدر . ابو حنیفه نك مذهبی صوگره
 یگمشدر .

امام احمد بن حنبل

امام ابو عبدالله بن محمد الشیبانی مذهب باشلاری اولغان امامنک
 بریدر . اوشبونک آتاسی مرولی اولوب آناسی یوکی حالنده
 بغدادقه کلوب بونی ۲۶۴ تاریخنده بغدادده تابمشدر .
 اوشبو ذات کمالات و علم تحصیل قیلغاچ مکه، مدینه، شام،
 یمن، بصره، کوفه، جزیره، و باشقه طرفلر غهده سیاحتکه چیقوب علم
 آلمش هم زمانینک بیک مشهور لرندن ومحدثیندن اولمشدر .
 واوزندن مسلم، بخاری، بغوی، وابن ابی الدنیا کبی مشاهیر
 روایت قیلمشلردر .

بونک حقنده کوب کتابلر یازیلوب بیهقی، وابن جوزی، امام
 احمد بن حنبلنک ترجمه^۱ حالینی سویله گان زور کتابلر یازمشلردر .
 اوشبو ذات امام شافعینک یولداش وشاگردندن اولوب حدیث وفقیهده
 زمانینک برنجیسی اولمشدر . امام ابو یوسفنک اولوندین و امام
 شافعینک مصرغه کوچوندین صوگره ترجمه ایالرندین زور فقیه ومحدث
 قالماغان ایدی . علم حدیثه « المسند » اسمیله مشهور بر کتاب

يازمشدر كه اول وقتغه قدر يازلغان حديث كتابلرينك زوريدر وايك آچيغى در. اوشبو ذات ۲۲۰ تاريخنده بغدادده ناحق يرده صوغلوب حبس قيلنمشدر. ۲۴۱ تاريخنده بغدادده وفات اولمشدر.

مقصده كلهلم

المهدى - المهدى زماننده خراسانده «هاشميه» مذهبي ظهور ايتديكه حاشا الله تعالى نك خضرت آدمگه وبعده نوح عليه السلامگه آخرنده بومذهبنى چقاروچى «مقنع» صورتنه حلول ايتوينه اشانرلر ايدى. مهدي بو مذهبنى اورتهدن ارغندي مونك زماننده اوغلى هارون رشيد عسكرى برله يگوب اسكدار قپولرينه قدر كيلدى. هارون رشيد زمانى عباسينك ايك نورلى ايك آلغه باسقان زمانى ايدى. هاروننك قول آمتنده حكيمينك اويناغان يرى اسكيدلرنك، قصيرلرنك، سيزوستروستلرنك قول آستندا غندان ظور ايدى. بونك زماننده برمكيلر هم بولمشدر. برمكيلر آل عباس برله برگه رياست اورنينه كيچوب خلفاء عباسيه گه وملت اسلاميه گه ظور خدمتلر قيلمشلردر. خالد برمكى، اوزينك اخلاصى برله خدمت قيلغانى اوچون ابو عباس طرفندن وزير اعظم بولوب صايلاندى منصور زماننده وزير بولوب صوگره هارون رشيدكه تربيه چى تعيين قيلدى. خالد اولگكچ اوغلى يحيى هارونغه بيك ظور خدمتلر قيلغانغه وزيرلك درجهسى ويرلدى. هارون وقتينك يخشى وظور بولمقنده يحيى ايله اوغللرى فضل وجعفرنك ظور دخللرى واردر. فضل شريعت وعدالت اشلرين قاراب جعفر هارونك بانينه يورويچيسى ايدى. لکن نيچك بولسهده بيچاره برمكيلر

هاروننك آچوينه اوچراب، جعفرنى اولترتوب يحيى برله فضل شهردن قوولدى. هارون رشيد اوزى فرانسه قرالى شارلمان برله بيك دوست اولوب آندن اوستال هم بر نه قدر بوله گلر آلدى. و شارلمانغاده قمامه نك آچقچى بولك ايتوب بيردى.

مأمون - زماننده بغداد علم مدنيت چشمه سى اولدى، شرق مملكتلىرى علم فنون نورى برله بالقوب تولدى، شول درجه كه اداره اشلىرىنده قارامايىچە علم برله شغللەنديلر. شول سيبندىر مأمون زمانى راختلكده هارون زمانينه تىكداش اولورغه كيرهك اولسه ده طنچسز لقلر برم برم باش تورغزوب صزرغه باشلاديلر. معتصم - زماننده عسكرده بولماغانلق كورنگانگه ايللى مك كشيلىك برترك آردوسى حاضرلندى. وقومانديرلرغه (امير الامراء) آتالدى. موندى بريات عسكرنك بغدادده حاضرلنوى خلفاء عباسيه نك قوتنى كيتمدى، و حكومتى نك بتوينى آشقردى. متوكل على الله حضرت حسين رضى الله عنه افندى نك قيرينى و اندروب خلقنى زيارندن طيدى، بونك زماننده تغليس شهرى فتح قيلندى، معتمد زماننده ماوراء النهرده (بنى سامان) دولتى ظاهر بولوب احمد بن طولون دخى اداره باشين قولغه آلدى، معتضد زماننده خزينه اشلىرى تر تىگه سالندى، معتضد خليفه لكگه اولرطغانده حزينه ده اون يدى درهم آقچه وار ايدى. لكن معتضد اولگانده قرق مليون آلتون بولدى. مكطفى بالله زماننده قرامطه اروغينك باشى بولغان زكرويه اسملى كشى كوفه نى ضبط بنى هاشمدن بر نه قدر كشى نى شهيد ايليوب حجازغه كيتكان ايدى. اوزرينه عسكر بيروب قول آستنده بولغان يوز كشى برله برگه جسمين توكل اسمين بتورديلر، خليفه دن آيورلغان مصر دخى ضبط قيلندى.

مقتدر بالله زماننده تاغون قرامطه دن ابوطاهر اسملى كشى مكنى ضبط قيلدى. و حج قىلوچى مسلمانلرنى اولتوروب تىلر نى زمزم قىوسينه ارغندردى و حجر الاسودنى اورندن قوباروب كوفه مسجدينه

فوي يدردى. شول سببدن بر نيچه وقت اسلام خلقى فرض بولغان حجنى اوتى آلى تورديلر .

رضى بالله زمانده عباسيه حكومتى بيك ضعيفله ندى. گو بير ناتور لرغه حكومتينك امرينى قاراو آغرلاندى. روملر ايللى مئلك بر عسكر برله حريوت طرفلرينه واروب كوب حسرتلر تورغزديلر. بونك وزيرى بولغان مشهور (ابن مقله) خط كوفى نى ثلث ونسخ يازوينه ايلندردى. مطيع بالله زمانده معزالدوله اولگناچ اوغلى عزالدوله سايلاندى. ابو طاهر فرامطى كوفه مسجدينه قويغان حجرالاسود، مكهء مكرمه گه كئتورولوب مبارك اورنينه قويولدى ۳۵۶ .

طابع بالله زمانده عزالدوله تركلرگه فارشى صوغش آچوب مغلوب بولغاچ ياردم صوراب بغدادقه كىلدى. خليفه طايغناك وزيرى ومدير امورى بولدى. حضرت علينك تر بهء سعادتى عزالدوله طرفندن بنا اولندى. خلفاء عباسيه نك اوتوز يدنچيسى بولغان معتصم بالله شيعه مذهبنده ايدى. خلافت عباسيه نك دشمانى بولغان (مؤيد الدين بن علقمى) نى اوزينه وزير ايتدى. ابن علقمى خلافت اسلاميه نى اموى لر ياغينه كوچرورگه بار فوتى برله طرشور ايدى، ناصر نك اسلام مملكينه مسلط قيلغان چينگرنك اوغلى هلاكونى بغدادقه كيتوردى، خليفه عسكرى برله فارشو يقمش بولسه ده ييكلدى. ابن علقمى هلاكو فارشوسينه باروب اوزى اوچون امانلق تله دى، وخليفه فارشوسينه كيلوب هلاكونك كىلشه سى كيلگانون سويله دى. حتى قزىنى خليفه نك اوغلبنه بيره چگنى بلدردى. شول سبب برله خليفه خلق برله برگه شهر نك چيتينه چغوب بارسيده تاتار فلچندن اوتديلر. شولاي بولوب دولت عباسيه ترالدى، چيكلاندى. وشولاي باروب خلات اسلاميه نى عثمانلى پادشاهلرندن بولغان سلطان سليم خان حسرتلرينه بيرديلر. بووجه برله خلافت اسلاميه عباسيلردن خاندان آل عثمانغه كوچدى. الله تعالى دوامين ميسر قىلسون.